

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки та безпеки підприємства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Саврилюк С. В.

С. В. Саврилюк
_____ 2015 р.

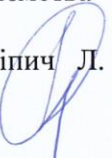
Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків

Програма
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.030504 «Економіка підприємства»

Луцьк – 2015

Програма навчальної дисципліни Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». – “31” серпня 2015 р. – 14 с.

Розробник: Полінкевич О. М., к.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки і безпеки підприємства

Рецензент: Ліпич Л. Г., д.е.н., професор, декан інституту економіки та менеджменту

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економіки та безпеки підприємства

протокол № 2 від 02.09.2015 р.

Завідувач кафедри: (Полінкевич О. М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № 1 від 04. 10 .2015 р.

Голова науково-методичної комісії інституту (Бегун С. І.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 2 від 21 . 10 . 2015 р.

© Полінкевич О. М., 2015 р.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» складена відповідно до освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» та навчального плану підготовки бакалавра напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відносини та зв'язки елементів господарських рішень, що виникають у процесі проектування, освоєння, виготовлення та реалізації продукції на підприємстві, наукові концепції, відповідні підходи та інструментарій з ризикології, методологія щодо розроблення та прийняття раціональних господарських рішень.

Міждисциплінарні зв'язки: економіка підприємства, маркетинг, менеджмент, планування діяльності підприємства, стратегія підприємства, макроекономіка, політична економія, вища математика, теорія статистики, теорія ймовірностей і математична статистика, математичне програмування, логіка, інформатика і комп'ютерна техніка, економетрія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

Змістовий модуль 1. Обґрунтування господарських рішень.

Змістовий модуль 2. Оцінювання ризиків.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» є ознайомити слухачів з технологією прийняття рішень, основами сучасної економічної ризикології та на основі набутої систематизованої інформації сформулювати комплексну систему знань і практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику.

Завданнями даної дисципліни є:

– усвідомити, що економічні процеси зазнають впливу некерованих чинників та відбуваються в умовах невизначеності, конфліктності, принципової

неможливості здійснення точних економічних прогнозів, необхідних для прийняття економічних рішень;

- засвоїти основні принципи обґрунтування різних видів господарських рішень та оцінювання ризиків;

- набуття практичних навичок визначення ступеня і міри ризиків та інструментів впливу на їх уникнення;

- формування нового економіко-математичного мислення, спрямованого на підготовку фахівців-економістів нової формації.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- основні поняття й категорії обґрунтування господарських рішень та оцінки підприємницьких ризиків;

- сучасні методи й моделі розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень;

- основні принципи й підходи до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику;

- методичні основи кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків;

- теоретичні аспекти ризик-менеджменту та напрями регулювання підприємницьких ризиків.

вміти:

- визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень;

- розробляти й обґрунтовувати господарські рішення на основі комплексу методів і моделей, системи показників економічного обґрунтування рішень;

- обґрунтовувати вибір оптимального господарського рішення в умовах невизначеності та ризику;

- аналізувати ефективність інвестиційних і фінансових рішень;

- здійснювати ідентифікацію, аналіз та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси;

– визначати напрями та методи регулювання господарських ризиків на підприємстві.

2. Інформаційний обсяг дисципліни

Змістовий модуль 1. Обґрунтування господарських рішень

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень

Поняття господарських рішень та їхні ознаки. Сутність господарських рішень. Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Способи формалізації та реалізації господарських рішень. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень. Якість та ефективність господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Умови забезпечення якості господарського рішення. Види ефективності господарських рішень. Умови та перешкоди прийняття ефективного рішення. Принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності

Необхідність прийняття господарських рішень. Процес прийняття рішень та його елементи. Етапи та процедури процесу прийняття рішень. Стили прийняття рішень. Основні способи прийняття рішень. Корисні структурні схеми для прийняття рішень. Методи, що використовуються для формалізації моделей прийняття господарських рішень. Характер прийняття господарських рішень. Класична, поведінкова та ірраціональна моделі прийняття рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Умови прийняття господарських рішень залежно від ступеня визначеності інформації. Ранжирування умов прийняття рішень. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Характеристика видів контролю. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень

Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Експертні методи та межі їх застосування. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування та його різновиди. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей».

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності

Обґрунтування господарських рішень. Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Підходи до обґрунтування й вибору господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень. Можливі критерії: технологічні, техніко-економічні, ергономічні, соціологічні, психологічні, естетичні, соціальні, екологічні. Комплексне використання нормативних і дескриптивних моделей.

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень

Мета прогнозування. Основні завдання прогнозування. Ключові приципи прогнозування господарських рішень. Основні джерела інформації для прогнозування. Сучасні математичні методи прогнозування господарських рішень.

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності

Особливості функціонування підприємств за умов невизначеності. Сутність невизначеності та основні причини її появи. Видова класифікація невизначеності. Урахування чинника невизначеності в управлінні підприємством і засоби її зниження.

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності

Критерії (правила) обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та їхня характеристика. Матриця прибутків і матриця витрат, особливості їхньої побудови.

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень

Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень. Аксиоми раціональної поведінки. Лотерея, її детермінований еквівалент, премія за ризик та страхова сума. Умови схильності, несхильності, байдужості до ризику. Приклади функцій корисності. Методика побудови функції корисності.

Змістовий модуль 2. Оцінювання ризиків

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень

Ризик у діяльності суб'єкта господарювання. Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси підприємницького ризику. Чинники впливу на ступінь ризику. Функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків. Характеристика підприємницьких ризиків за сферою їхнього походження та ступенем впливу на результати діяльності підприємств. Сутність політичних ризиків та їхній вплив на поведінку суб'єктів господарювання. Оцінювання ступеня політичного ризику за методикою Всесвітнього Банку. Соціальні ризики як наслідок соціального напруження, їх передбачення та вплив на діяльність підприємств. Характеристика адміністративно-законодавчих ризиків. Ризики, що виникають у результаті невирішеності проблем щодо забезпечення прав власності, та причини їх виникнення. Сутність податкових ризиків та їх урахування в підприємницькій діяльності. Виробничі ризики. Джерела ризиків НДДКР, безпосередньо виробничих і постачальницьких ризиків. Причини та різновиди транспортних ризиків. Комерційні ризики. Джерела виникнення безпосередньо реалізаційних ризиків; ризиків взаємодії з контрагентами та партнерами в процесі організації продажу продукції (послуг); ризиків

непередбаченої конкуренції. Фінансові ризики. Причини виникнення ризиків, пов'язаних з укладенням капіталу (інвестиційні ризики); ризиків незабезпечення господарської діяльності необхідним фінансуванням; ризиків, пов'язаних з купівельною спроможністю грошей; ризиків непередбачення витрат і перевищення кошторису витрат на виробництво.

Тема 10. Критерії прийняття рішень за умов ризику

Фактори впливу на ступінь підприємницького ризику. Функції і класифікація ризиків. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику. Характеристика критеріїв прийняття рішень за умов ризику.

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях

Особливості прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Математична модель конфлікту. Сутність теорії ігор. Система понять теорії ігор. Чиста та змішана стратегії.

Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику

Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Критерії обґрунтування рішень під час прийняття (вибору) інвестиційного проекту. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування. Коефіцієнт систематичного ризику. Опціональний критерій прийняття рішень. Систематичний ризик і очікувана дохідність компанії. Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковіца і Р. Гобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків

Сутність кількісного та якісного аналізу підприємницького ризику. Якісний аналіз підприємницьких ризиків. Характеристика основних зон ризику. Причини виникнення основних видів господарських ризиків.

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків

Кількісний аналіз підприємницьких ризиків. Імовірні втрати у процесі здійснення підприємницької діяльності. Ступінь ризику. Система показників

абсолютного та відносного вимірювання ризику. Крива ризику та процес її побудови. Методи кількісного оцінювання ризиків. Переваги й недоліки основних методів кількісного оцінювання підприємницьких ризиків. Методи оцінювання ризикованості інвестиційних проектів. Переваги й недоліки методів кількісного оцінювання ризику інвестиційних проектів. Аналіз варіабельності прибутку.

Тема 15. Основи ризик-менеджменту. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику

Необхідність управління ризиками господарської діяльності. Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту. Функції керованої та керуючої підсистем управління ризиками. Відділ з управління підприємницькими ризиками. Процес управління ризиками господарської діяльності на підприємстві та характеристика його етапів. Основні напрями й методи впливу на ступінь ризику господарювання. Уникнення та компенсація ризику. Збереження та передавання ризику. Хеджування та страхування ризиків. Методи зниження ступеня ризику. Характеристика диверсифікації діяльності підприємства. Модуль «імовірність виникнення втрат/рівень збитків» для пошуку рішення щодо оптимізації ступеня ризику.

3. Форма підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен, який складають студенти в період заліково-екзаменаційної сесії, передбаченої навчальним планом. Модульний контроль передбачає рейтингове оцінювання знань, умінь і навичок студентів за окремим змістовим модулем, здійснюється під час виконання контрольної роботи, яка проводиться у формі тестів. Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамена за умови проходження студентом усіх етапів поточного і модульного контролю. Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчо використовувати накопичені знання.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

При викладанні курсу використовуються різноманітні методи навчання: – методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності; – методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності; – методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. Переважно з метою активізації пізнавальної активності студентів використовується: Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод застосовується для передавання значного масиву інформації. Його використовують для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків. Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях. Пошукові (продуктивні) методи передбачають послідовне і цілеспрямоване включення студентів у вирішення завдань різної складності, в процесі якого вони активно засвоюють нові знання і уміння. До них відносимо метод проблемного викладення, частково-пошуковий, або евристичний метод, дослідницький метод. Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, викладач перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку. Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть - в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок.

Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання. Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук. Під час навчального процесу використовується багатовимірний підхід і поєднання кількох методів.

3. Форма підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен, який складають студенти в період заліково-екзаменаційної сесії, передбаченої навчальним планом. Модульний контроль передбачає рейтингове оцінювання знань, умінь і навичок студентів за окремим змістовим модулем, здійснюється під час виконання контрольної роботи, яка проводиться у формі тестів. Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамена за умови проходження студентом усіх етапів поточного і модульного контролю. Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчо використовувати накопичені знання.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

При викладанні курсу використовуються різноманітні методи навчання: – методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності; – методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності; – методи контролю і

самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. Переважно з метою активізації пізнавальної активності студентів використовується: Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод застосовується для передавання значного масиву інформації. Його використовують для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків. Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях. Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, викладач перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку. Під час навчального процесу використовується багатовимірний підхід і поєднання кількох методів.

5. Список джерел

Основна

1. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дис.] / В. В. Вітлінський. – К. : КНЕУ, 2000. – 292 с.
2. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті / В. В. Вітлінський. – К. : ТОВ «Борисфен», 1996. – 326 с.
3. Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризику / С. М. Клименко, О. С. Дуброва. – К. : КНЕУ, 2004. – 272 с.
4. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання : [навч. посіб.] / Н. І. Машина. – К. : ЦНЛ, 2003. – 188 с.

5. Смирнов Э. А. Разработка управленческих решений : [учеб. для вузов] / Э. А. Смирнов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 271 с.

6. Устенко О. Л. Предпринимательские риски: основы теории, методология оценки и управление / О. Л. Устенко. – К. : Асеусвит, 1996. – 146 с.

Додаткова

1. Альгин А. П. Риск и его роль в общественной жизни / А. П. Альгин. – М. : Мысль, 1989. – 192 с.

2. Андрійчук В. Г. Менеджмент: Прийняття рішень і ризик : [навч. посіб.] / В. Г. Андрійчук. – К : КНЕУ, 1998. – 316 с.

3. Баканов И. И. Теория экономического анализа / И. И. Баканов, А. Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 220 с.

4. Бачкай Т. Хозяйственный риск и методы его измерения / [Бачкай Т., Месена Д. и др.]. – М. : Экономика, 1979. – 184 с.

5. Бережнов Г. В. Управление предприятием: Новые подходы к снижению риска и повышению эффективности организации / Г.В. Бережнов // Управление риском. – 2003. – № 2. – С. 24–29.

6. Бугрова О. Методологічні основи оцінки ризику при прийнятті інвестиційних рішень / О. Бугрова // Економіка України. – 2003. – № 10. – С. 29–32.

7. Вагошов П. А. Экономический риск : [учеб. пособ.] / П. А. Вагошов, Им. Сунг Мант. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1999. – 116 с.

8. Василенко В. А. Теорія і практика розробки управлінських рішень : [навч. посіб.] / В.А. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 420 с.

9. Вітлінський В. В. Аналіз, оцінка і моделювання економічного ризику / В. В. Вітлінський. – К. : Деміур, 1996. – 212 с.

10. Воронцовский А. В. Управление рисками : [учеб. пособ.] / А. В. Воронцовский. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та ; ОЦЭМ, 2004. – 458 с.

11. Вяткин В. Н. Управление риском в рыночной экономике / В. Н. Вяткин, В. А. Гамза, Дж. Дж. Хэмптон. – М. : Экономика, 2002. – 195 с.

12. Глущенко В. В. Управление рисками. Страхование / В. В. Глущенко. –

Железнодорожный : Крылья, 1999. – 336 с.

13. Гранатуров В. М., Шевчук О. Б. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу / В. М. Гранатуров, О. Б. Шевчук. – К. : Зв'язок, 2000. – 152 с.

14. Гранатуров В. М. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу / В. М. Гранатуров. – К. : Зв'язок, 2000. – 152 с.

15. Гудушаури Г. В. Управление современным предприятием: Маркетинг. Менеджмент. Право. Интегрированные системы управления : [учеб.] / Г. В. Гудушаури, Б. Г. Литвак. – М. : Экмос, 1998. – 336 с.

16. Дайновский Ю. А. Ефективні рішення в мікроекономіці: 505 прийомів бізнесу / Ю. А. Дайновський. – Л. : ТЗОВ «Ініціатива», 1997. – 159 с.

17. Дерлоу Д. Ключові управлінські рішення: Технологія прийняття рішень / Д. Дерлоу ; перекл. з англ. – К. : Всеуито, Наук. думка, 2001. – 242 с.

18. Дубров А. М. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и би знесе : [учеб. пособие для студ. вузов] / А. М. Дубров. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 176 с.

19. Вітлінський В. В. Економічний ризик: ігрові моделі : [навч. посіб.] / [Вітлінський В. В., Верченко П. І. та ін.]. – К. : КНЕУ, 2002. – 446 с.

20. Івченко І. Ю. Економічні ризики : [навч. посіб.] / І. Ю. Івченко. – К. : ЦУЛ, 2004. – 304 с.

21. Князевская Н. В. Принятие рискованных решений в экономике и бизнесе / Н. В. Князевская, В. С. Князевский. – М. : Контур, 1998. – 160 с.

22. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений : [учеб. пособ.] / В. М. Колпаков. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.

23. Лафта Дж. К. Управленческие решения : [учеб. пособ.] / Дж. К. Лафта. – М. : Центр экономики и маркетинга, 2002. – 304 с. – (Б-ка хозяйственного руководителя. Кн. 3 (51)).

24. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и би знесе : [учеб. пособ.] / Под. ред. Б. А. Лагоши. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 176 с.

25. Рапопорт Б. М. Оптимизация управленческих решений / Б. М. Рапопорт. – М. : ТЕИС, 2001. – 264 с.

26. Робинс Стивен П. Менеджмент / Стивен П. Робинс. – [6-е изд. ; пер. с англ.]. – М. : Издат. дом «Вильямс», 2002. – 880 с.

27. Тихомиров Н. П. Методы анализа и управления эколого-экономическими рисками : [учеб. пособие для вузов] / Н. П. Тихомиров, И. М. Потравный, Т. М. Тихомирова. – М. : ЮНИТИ, ДАНА, 2003. – 350 с.

28. Управління підприємницьким ризиком / За заг. ред. д-ра екон. наук Д. А. Штефанека. – Т. : Екон. думка, 1999. – 224 с.

29. Фелькер Р. Использование теории игр в практике управления / Р. Фелькер // Менеджмент и маркетинг. – 1999. – № 5. – С. 14–18.

30. Филин С. Преодоление рискозависимости / С. Филин, М. Брук // РИСК. – 2002. – № 2. – С. 24–32.

31. Цветкова Е. В. Риски в экономической деятельности : [учеб. пособ.] / Е. В. Цветкова, И. О. Арлюкова. – СПб. : ИВЭСЭП, Знание, 2002. – 64 с.

32. Човушян Э. О. Управление риском и устойчивое развитие : [учеб. пособие для экон. вузов.] / Э. О. Човушян, М. А. Сидоров. – М. : РЭА им. Г. В. Плеханова, 1999. – 528 с.

33. Экономический анализ: ситуации, тесты, примеры, задачи, выбор оптимальных решений, финансовое прогнозирование : [учеб. пособ.] / Ред. М. И. Баканов. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 656 с.

РЕКОМЕНДОВАНИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

1. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua.
2. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua.
3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – www.me.gov.ua.
4. Міністерство соціальної політики України – www.mlsp.kiev.ua.
5. Міністерство фінансів України – www.minfin.gov.ua.
6. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України – <http://www.minregion.gov.ua>.
7. Державна служба статистики – www.ukrstat.gov.ua.

8. Фонд державного майна – www.spfu.gov.ua.
9. Державна фіскальна служба України – www.sfs.gov.ua.
10. Агентство гуманітарних технологій – <http://www.aht.org>.
11. Міжнародний інститут бізнесу – <http://www.iib.com.ua>.
12. Міжнародний інститут порівняльного аналізу – <http://www.icaei.org.ua>.
13. Міжнародний центр перспективних досліджень – www.icps.kiev.ua.
14. Національна Академія наук України – <http://www.nas.gov.ua>.
15. Торгово-промислова палата України – <http://www.ucci.org.ua>.
16. Українська асоціація інвестиційного бізнесу – <http://www.uaib.com.ua>.
17. Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова – <http://www.ucerps.com.ua>.
18. Український центр післяприватизаційної підтримки підприємств – <http://www.ucpps.kiev.ua>.
19. Центр антикризових досліджень – <http://www.anticrisis.come.to>.
20. Центр інновацій та розвитку – <http://www.ngoukraine.kiev.ua/ids>.
21. Центр стратегічних розробок – <http://www.ln.com.ua>.
22. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua.
23. Державна науково-технічна бібліотека України – www.gntb.n-t.org.
24. «Голос України» Газета Верховної Ради України – www.uamedia.visti.net/golos.

ЗАРУБІЖНІ ТА МІЖНАРОДНІ ЦЕНТРИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

1. Аналитический центр «Онлайн Россия» – <http://www.ancentr.ru>.
2. Бюро экономического анализа (Россия) – <http://www.beafnd.org/russian>.
3. Экспертный институт (Россия) – <http://www.exin.ru>.
4. Институт мировой экономики и международных отношений – www.isn.ruh.ru/imemo/index2.htm.
5. Світовий банк – <http://www.worldbank.org>.
6. Європейська комісія (EU) – <http://www.europa.eu.int>.
7. Українсько-європейський консультативний центр (UEPLAC); Ukrainian

Economic Trends – <http://www.ueplac.kiev.ua>.

8. Світові Web-ресурси з економіки, Steve Gardner, Baylor University – hsb.baylor.edu/html/gardner/RESORS.HTM.

9. Centre for Social and Economic Research (CASE) – <http://www.case.com.pl/indexen.html>.

10. Український медіа-сервер (ЗМІ - преса, радіо, телебачення, органи законодавчої та виконавчої влади) – <http://www.vlada.kiev.ua/usm>.